

440/21

בס"ד

מי יודע? על פרשת חקת וחדש תמוז

- חֲדָשׁ תַּמּוּז הוּא הַרְבִּיעִי בְּמִנְיַן הַחֲדָשִׁים שְׁמוֹנִים מֵחֲדָשׁ נִיסָן, וְהוּא נִקְרָא בַּתַּנְ"ךְ "הַחֲדָשׁ הַרְבִּיעִי". הַשָּׁם תַּמּוּז - כְּשֶׁאֵר שְׁמוֹת חֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה - הוּא שֶׁם שְׁעָלָה עִם יִשְׂרָאֵל מִבְּבֶל, וּמִזְכֵּר בִּיחֻזְקָאֵל (עַל הַגּוֹיִים) פֶּרֶק ח': "וְהִנֵּה שֶׁם הַנְּשִׂים יִשְׁבוֹת מִבְּכוֹת אֶת הַתַּמּוּז" (ע"ז).
- מִזְלוֹ שֶׁל הַחֲדָשׁ בְּמִזְלוֹת הַחֲדָשִׁים - סַרְסוֹן, מִכְיִןן שְׁקוּבָצַת הַכּוֹכָבִים הַשּׁוֹלְטִים בְּשָׁמַיִם בְּחֲדָשׁ זֶה דוֹמָה לְצוּרַת סַרְסוֹן (נִתֵּן לְרֵאוֹת סַרְסוֹנִים בְּעֶקֶר בֵּין סַלְעֵי הַמַּיִם בַּיָּם). בְּחֲדָשׁ תַּמּוּז מִתְרַבֵּים הַסַּרְסוֹנִים לְיַד הַמַּיִם מִפְּנֵי הַחֵם הַשּׁוֹלֵט בַּיָּמִים אֵלֶּה. מוּבָא בְּהַר הַקְּדוֹשׁ שְׁיָמִי חֲדָשׁ תַּמּוּז וְכֵן חֲדָשׁ אָב הֵם יָמִים שֶׁל סַפְּנָה רַח"ל וְהַרְעָה שׁוֹלֶטת בְּעוֹלָם בְּאוֹתָם הַיָּמִים. אֲשֶׁרִי הָאִישׁ שְׂוֹכֵחַ לְהַנְצִיל מִמֶּנָּה, וְלָכֵן יֵשׁ מְאֹד מְאֹד לְהַזְהֵר וּלְהַקְפִּיד בְּיָתֵר שְׂאֵת בְּנוֹשֵׂא "וְנִשְׁמַרְתֶּם" בְּכָל הַעֲנִינִים וְלְהַשְׁמִיר בְּנִסְיָעוֹת, טִיּוּלִים, רַחְצוֹת וּמִשְׁחָקִים שֶׁהִי יִשְׁמְרֵנוּ, וְלִזְכֹּר שֶׁ"אֲשֶׁרִי יִשְׁבִּי בֵּיתְךָ" תְּמִיד טוֹב.
- בְּגו' בַּתַּמּוּז הַעֲמִיד יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן אֶת הַשְּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְהֵם לֹא אָסְפוּ אוֹרָם (הַמְּשִׁיכּוֹ לְהָאִיר אֶת הָעוֹלָם) שְׁלוֹשִׁים וְשֵׁשׁ שָׁעוֹת כְּדֵי לַעֲשׂוֹת נִקְמָה בַּגּוֹיִים, כְּכַתּוּב (יְהוֹשֻׁעַ ו') "אֲזַ וְדַבֵּר יְהוֹשֻׁעַ לְה' בַּיּוֹם תַּת ה' אֶת הַיָּמִרִי לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לְעִינֵי יִשְׂרָאֵל שְׁמֶשׁ בְּגִבְעוֹן דּוֹם וַיָּרֵחַ בְּעַמְקֵי אֵילָוִן. וַיֵּדֵם הַשְּׁמֶשׁ וַיָּרֵחַ עִמָּד עַד יָקָם גּוֹי אֶיבּוֹ..."
- בְּגו' תַּמּוּז נִסְתַּלַּק הַרְבֵּי מְלִיּוּבִיבִיטֵשׁ רַבִּי מְנַחֵם מִנְדֵּל בֶּן הַרְב רַבִּי ל׳וֹי יֶחֱזֶק זְצ"ל.
- ד' בַּתַּמּוּז הוּא יוֹם פְּטִירַת רַבֵּינוּ תָּם. בַּיּוֹם זֶה גַם מִי שֶׁלֹּא מְנִיחַ תַּפְּלִין דְּרַבֵּינוּ תָּם יַעֲשֶׂה טוֹב שְׁיִנִּיחַ אוֹתָם אֲזַ וְלִמַּד בְּסִפְּרֵי הַשְּׁר' לְרַבֵּינוּ תָּם זִיע"א.
- רַבֵּינוּ יַעֲקֹב תָּם ב"ר מְאִיר מְרוֹמְרוּג הָיָה חֲתָן רִש"י הַקְּדוֹשׁ - 850 שָׁנָה לְפְטִירַתוֹ.
- בַּיּוֹם זֶה נִפְטַר הַגָּאוֹן רַבִּי פִּינְחָס בַּהֲק"ר צְבִי הוֹרְבִיץ הַלּוֹי, בְּעַל הַ"הַפְּלָאָה" וַיִּפְּנִים מְאִירוֹתֵי זִיע"א.
- זֶהוּ גַם יוֹם פְּטִירַתוֹ שֶׁל הַמְּקַבֵּל הַרְבַּ הַצַּדִּיק רַבִּי חֵיִים מִשֶּׁה ב"ר מְאִיר יוֹסֵף מִנְדֵּל זְצ"ל מִבְּנֵי בְּרַק.
- בְּה' בַּתַּמּוּז נוֹהֲגִים צְאָצְאֵי בְּעַל תּוֹסְפוֹת יו"ט זִיע"א לְקַיֵּם תַּעֲנִית, מִפְּנֵי שֶׁבַּיּוֹם זֶה הִגִּיעָה אֵלָיו פְּקֻדַּת הַמַּעֲצָר. קוֹרוֹת הַתְּקוּפָה כְּתוּבִים בְּסִפְּרֵי 'מִגְלַת אֵיבָה'.
- בְּה' בַּתַּמּוּז הִגְלָה הַיְּהוּדִים מִלְּךָ? הַיְּהוּדִים עַל יְדֵי נְבוּכַדְנֶצַּר הַרְשָׁע לְבָבֵל אַחַר מְצוֹר כְּבֹד. אֲזַ הוֹצִיא נְבוּכַדְנֶצַּר מִבֵּית הַמְּקֻדָּשׁ אֶת כָּל הָאוֹצְרוֹת, קֶצֶף אֶת כָּל כְּלֵי הַזָּהָב שֶׁשְׁלַמָּה הַמֶּלֶךְ עָשָׂה וְהִגְלָה מִירוּשָׁלַיִם רַבְבוֹת הַיְּהוּדִים יַחַד עִם כָּל הַחֲרָשׁ וְהַמְּסַגֵּר - הֵם תַּלְמִידֵי הַחֲכָמִים ו-7000 אֲנָשֵׁי חֵיל וְגִבּוֹרִים. יְהוּדִים נִצְּא לְגוֹלָה מִהַשְׁעַר הַצְּפוֹר־מְעָרְבִי שֶׁל הַר הַבַּיִת, לָכֵן נִקְרָא שְׁעַר זֶה 'שְׁעַר יְכַנְיָה' (יְהוּדִים) (שְׁקָלִים ו' ג').
- ז' בַּתַּמּוּז הוּא יוֹם הַהִילּוּלָא שֶׁל כ"ק מְרֹן בְּעַל הַיָּלֵב שְׁמִחָה, בֶּן מְרֹן רַבִּי אַבְרָהָם מְרַדְּכִי מוּגוּר זְצ"ל זִיע"א, מְנַסֵּד לְמוּד הַדָּף הַיּוֹמִי בִירוּשָׁלַיִם. קוֹרוֹת חֲזוֹן כְּתוּבִים בְּסִפְּרֵי 'אוֹר זְרוּעַ לְצַדִּיק - לְבָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל'.
- לֵיל שְׁשִׁי לְאַחַר עֲרַבִית נִתֵּן לְקַדֵּשׁ אֶת הַלְּבָנָה בְּתָם ז' שְׁלַמִּים לְמִנְהַג הָאֲר"י ז"ל.
- בְּט' בַּתַּמּוּז הַתַּחֲזֵק הַרְעַב בִירוּשָׁלַיִם בְּעַת הַמְּצוֹר. צְדָקָהּוּ וְכָל אֲנָשֵׁי חֵמֶל נָסוּ בְּלִילָה דְרָךְ בֶּן הַעִיר בְּמַעְרָה אַחַת נִסְתַּתְּרָת, וְהַרְוֹדְפִים לֹא יָדְעוּ לָאֵן נַעֲלָמוּ. זְמַן לָהֶם ה' צְבִי וְרַדְּפוּ אַחֲרָיו עַד הַגִּיעַם לְעֲרַבוֹת יְרִיחוֹ, שֶׁם

440/21

בס"ד

מי יודע? על פְּרֻשֵׁת חֻקַּת וְחֻדֵּשׁ תַּמּוּז

תַּפְּסוּ אוֹתָם וְהִבְיאוּם אֶל נְבוּכַדְנֶצַּר הַרְשָׁע. הַסּוּף הַמֵּר יְדוּעַ - יוֹם זֶה הִיָּה יוֹם תַּעֲנִית בְּיִשְׂרָאֵל בֶּן-70 שָׁנוֹת גְּלוּת בָּבֶל. לְאַחַר מִכּוֹן הַמִּירוּ יוֹם זֶה בְּיוֹם תַּעֲנִית שְׁבַע־עָשָׂר בְּתַמּוּז, יוֹם בּוֹ הִבְקָעָה הָעִיר, כְּדִי שֶׁלֹּא יַעֲרְכוּ תַּעֲנִיּוֹת סְמוּכוֹת מִפְּאֵת חֻלְשַׁת הַדּוֹרוֹת.

מַעֲרָה זֹאת קִיָּמַת עַד הַיּוֹם לְיַד שַׁעַר שְׂכָם וְנִקְרָאת מַעֲרַת צְדָקָהּוּ.

• בְּעָרֵב שַׁבַּת קִדָּשׁ פְּרֻשֵׁת חֻקַּת ט' בְּתַמּוּז נִשְׁרְפוּ בְּצָרְפַת 24 קְרוֹנוֹת מְלֵאִים בְּסִפְרֵי קִדָּשׁ, וְהַרְבֵּנִים עָשׂוּ שְׂאֵלַת חֵלוֹם לְדַעַת עַל מַה וְלָמָּה בָּאָה לָהֶם צָרָה זוֹ. הַשִּׁיבוּ לָהֶם מִן הַשָּׁמַיִם: "דָּא גְזַרְתְּ אוּרִיָּתָא" (זֵאת גְּזַרְתְּ הַתּוֹרָה). מֵאִז קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם לְהַתְעַנּוֹת בְּכָל שָׁנָה בְּעָרֵב שַׁבַּת פְּרֻשֵׁת חֻקַּת.

• בְּט' בְּתַמּוּז נִפְטַר הַגָּאוֹן הַגָּדוֹל מֶרֶן רַבִּי זְלַמְן סוּרוּצְקִין זצ"ל, אַב"ד לוּצֶק, מְרֵאשֵׁי הַחֲנוּךְ הָעֶצְמָאִי וּמְמַסְדֵּיו, בַּעַל 'אַזְנַיִם לַתּוֹרָה' וְעוֹד. עַל שְׁמוֹ וְלַעֲלוֹי נִשְׁמָתוֹ הַתְּכַנְסוּ מֵאוֹת חֲנִיכֵי 'פְּרַחֵי הַדְּגָל' וְעָרְכוּ מִבְּחוּן.

• יוֹם פְּטִירְתוֹ שֶׁל מֶרֶן בַּעַל הַיִּשְׁפָּע חַיִּים', הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ רַבִּי יְקוֹתִיאֵל יְהוּדָה בֶּן הַרְהַ"ג הַגָּאוֹן רַבִּי צְבִי הַלְבָּרֶשֶׁטֶס מִצֶּאנָז קְלוּיזֶנְבוּרְג, בַּעַל הַסֵּפֶר 'דְּבָרֵי יְצִיב' זִיע"א זצ"ל.

• צִנּוּ אֶת שְׁמוֹת חֲמֵשׁ הַתַּעֲנִיּוֹת שֶׁתִּקְנוּ חַז"ל לְהַתְעַנּוֹת בְּמִשְׁךְ הַשָּׁנָה. תַּשׁוּבָה: צוּם גְּדֻלָּה, עֲשָׂרָה בְּטַבַּת, תַּעֲנִית אֶסְתֵּר, שְׁבַע־עָשָׂר בְּתַמּוּז וְתַשְׁעָה בְּאַב.

• אִיזוֹ תַּעֲנִית מִחֲמַשׁ הַתַּעֲנִיּוֹת הוּא יוֹצֵא דַפֵּן? מִדּוּעַ?

תַּשׁוּבָה: תַּעֲנִית אֶסְתֵּר שֶׁתִּקְנָה כְּזֹכֶר לְתַעֲנִית אֶסְתֵּר בְּמַגְלָה. הִיא אֵינָה קְשׁוּרָה לְצַעַר וְהֵאבֵל עַל הַחֲרָבָן, וְאַרְבַּע הַתַּעֲנִיּוֹת הָאַחֵרוֹת הֵן עַל חֲרָבֵן הַמְּקַדָּשׁ.

• בְּאִיזוֹ תַּעֲנִית אָדָם יְכוֹל לְהַתְעַנּוֹת עֲבוּר אָדָם אַחֵר (בְּמִקּוּמוֹ)?

תַּשׁוּבָה: תַּעֲנִית בְּכוֹרוֹת בְּעָרֵב פֶּסַח - הָאֵב יְכוֹל לְהַתְעַנּוֹת עֲבוּר בְּנוֹ הַקֶּטָן שֶׁהוּא בְּכוֹר.

• אֵילוּ צוּמוֹת יְכוּלִים לָצוּם בְּעָרֵב שַׁבַּת?

תַּשׁוּבָה: תַּעֲנִית חֵלוֹם, תַּעֲנִית עֲשָׂרָה בְּטַבַּת, תַּעֲנִית בְּעָרֵב שַׁבַּת קִדָּשׁ פְּרֻשֵׁת חֻקַּת עַל שְׁרַפַּת 24 קְרוֹנוֹת מְלֵאִים בְּסִפְרֵי הַקִּדָּשׁ וְהַשִּׁ"ס.

• הֵאֵם מִתֵּר לָצוּם בְּשַׁבַּת? פֶּרֶט (3 אֶפְשָׁרִיּוֹת).

תַּשׁוּבָה: א. יוֹם כְּפוּר שֶׁחָל בְּשַׁבַּת. ב. תַּעֲנִית חֵלוֹם. ג. עֲשָׂרָה בְּטַבַּת אִם הִיָּה יְכוֹל לְחוּל בְּשַׁבַּת מִשׁוּם שְׁכָתוֹב "בְּעֶצֶם הַיּוֹם", אוּלַם הוּא אֵינּוּ יְכוֹל לְחוּל בְּשַׁבַּת לְפִי הַלּוּחַ.

• נֶאֱמַר בַּפְּסוּק בְּפְרֻשֵׁת וַיִּשְׁלַח "עַל כֵּן לֹא יֵאָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גֵּיד הַנֶּשֶׂה". מַה הַקֶּשֶׁר בֵּין הַפְּסוּק לְתַעֲנִיּוֹת שֶׁנִּזְרָו חַז"ל?

תַּשׁוּבָה: אֵת = תַּעֲנִית אֶסְתֵּר וְתַשְׁעָה בְּאַב. גֵּיד = ג' בְּתַשְׁרֵי (צוּם גְּדֻלָּה). ו' עֲשָׂרָה בְּטַבַּת = גֵּיד בְּגִימְטְרִיָּא = שְׁבַע־עֲשָׂרָה (שְׁבַע־עָשָׂר בְּתַמּוּז) (בְּשֵׁם הַשִּׁ"ד).

מֶרְכֵז הַהַדְרָכָה